

Těchto předpokladů tu není. Je zjištěno, že Albína K-ová vstoupila sama do závodu obžalovaného jako pomocná dělnice, že jí v době, kdy prý ji obžalovaný ku spáchání a trpění smilných činů sváděl, bylo 19 roků, že je v tělesném ohledu plně vyvinutá a vábného zevnějšku. Uvedla sama, že již od svého 15. roku byla s přestávkami zaměstnána v továrnách a i v jinakých službách. Měla v době, o níž jde, milence, udala, že je velmi veselá a baví se ráda, a nalézací soud o ní praví, že je si svých vnad vědoma a nezdá se býti ani odvážným žertům se strany mužů nepřístupna, jak prý to dokazuje její nevalná pověst a její nápadné setrvání ve službě obžalovaného po několik dnů přes opětovné necudné útoky s jeho strany. Že by provozovala tajnou prostituci, z jaké je podle četnické zprávy ve své obci všeobecně podezřívána z té příčiny, že prý přichází téměř každého dne z rána z Ch. z nočních potulek domů, K-ová popřela a nevzal to soud za prokázáno. Z toho, co uvedeno, plyne, že K-ovu nelze přičítati k osobám duševně nevyspělým a v mravním ohledu nezralým, nezkušeným a zaostalým a že tudíž ani vzhledem k jejímu věku ani jejím duševním a mravním vlastnostem neměla zapotřebí oné zvláštní ochrany a vedení jak po stránce tělesné, tak i v ohledu mravním, jakých vyžadují osoby zákonem chráněné. Již s tohoto hlediska nelze ohledně ní mluvíti o tom, že byla obžalovanému k doзору svěřena, zvláště když do jeho služeb sama jako dělnice vstoupila, takže nebyla žádnou k tomu oprávněnou osobou obžalovanému ani výslovně ani mlčky pod dozor dána, a když pouhá podřízenost dělníka vůči zaměstnavateli nestačí ještě sama o sobě k založení poměru, k jakému poukazují slova »k doзору« a jenž rovnati se má poměru, vyjádřenému dalšími slovy zákona »k výchově neb k vyučování«. Nalézací soud dovozuje předpoklad »svěření« K-ové k »doзору« se strany obžalovaného z ustanovení §u 74 živnostenského zák. ze dne 8. března 1885, čís. 22 ř. zák. Leč mylně. Tento paragraf ukládá v posledním svém odstavci majitelům živnosti povinnost, by při z a m ě s t n á n í pomocných dělníků do 18. roku a při osobách ženských vůbec brali pokud možno nejvíce zřetel na mravnost, jehož vyžaduje jejich věk a pohlaví. Již doslov §u 74 nasvědčuje tomu, že předpis jeho má na zřeteli pouze taková opatření, která mají chrániti výpomocné dělníky před nebezpečími, která by je mohla stihnouti při jejich z a m ě s t n á n í, to jest při v ý k o n u p r á c e v závodě. Z toho nelze dovozovati, že by ženské osoby byly svěřeny osobnímu doзору majitele živnosti ve smyslu §u 132 III. tr. zák., to tím méně, když § 74 živn. ř. mluví o ženských osobách vůbec, bez ohledu na jejich stáří. Nalézací soud uznal proto obžalovaného neprávem vinným zločinem podle §u 132 III. tr. zák., i bylo odůvodněné zmateční stížnosti vyhověti, rozsudek zrušiti a obžalovaného z obžaloby sprostiti.

Čís. 2147.

Lichva (cís. nař. ze dne 12. října 1914, čís. 275 ř. zák.).

Pojem »tísne« předpokládá takový stav jmění dlužníka, že dlužník cítí naléhavou potřebu, opatřiti sobě nedostávající se mu hotovost úvěrem a jest právě z důvodu této naléhavé potřeby nucen a povolný ku

slíbení nebo poskytnutí úplaty, jejíž majetková hodnota k hodnotě toho, čeho se mu půjčkou dostane, jest v nápadném nepoměru. Pojem ten není naplněn již méně příznivými majetkovými poměry, není však vyloučen ani takovým stavem jmění, jež možno pokládati za celkově dobrý. Stačí i jen pomíjející, ale naléhavá peněžní nesnáz, nutící k dožadování se úvěru za podmínek zvláště těžkých.

V subjektivním směru vyžaduje skutková podstata přečinu lichvy podle §u 2 čís. 1 nařízení vědomí pachatelovo o nápadném nepoměru obapolných plnění i o tísní (lehkomyslnosti) dlužníkově.

Skutková podstata spoluviny (trestné pomoci) na lichvě předpokládá v subjektivním směru kromě vědomí spoluvinníkova o tísní dlužníkově a nápadné nepoměrnosti obapolných plnění též úmysl spoluvinníkův, podporovati hlavního pachatele ve vykořisťování dlužníkovy tísně; nestačí úmysl, býti nápomocen dlužníkovi při opatřování úvěru, byť za podmínek pro něho neobvykle nepříznivých.

(Rozh. ze dne 19. října 1925, Zm II 247/25.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl po ústním líčení zmatečným stížnostem: státního zastupitelství do rozsudku zemského trestního soudu v Brně ze dne 18. března 1925, pokud jím byl obžalovaný Valentin J. podle §u 259 čís. 3 tr. ř. sprostěn z obžaloby pro přečin spoluviny na lichvě podle §§ů 5, 239 tr. zák. a §u 2 čís. 3 nař. ze dne 12. října 1914, čís. 275 ř. zák., a obžalovaného Antonína Š-a do téhož rozsudku, pokud jím byl tento obžalovaný uznán vinným přečinem lichvy podle §u 2 čís. 1 nařízení, zrušil napadený rozsudek a vrátil věc nalézacímu soudu, by ji znovu projednal a rozhodl.

D ů v o d y:

Rozsudek prvé stolice jest napaden zmatečnými stížnostmi obžalovaného Antonína Š-a, pokud jím byl tento obžalovaný uznán vinným přečinem lichvy podle §u 2 čís. 1 čís. nařízení ze dne 12. října 1914, čís. 275 ř. zák., a zmatečnými stížnostmi veřejného obžalobce, pokud jím byl obžalovaný Valentin J. sprostěn z obžaloby pro spoluvinu na tomto přečinu. Oběma stížnostem dlužno přiznati oprávnění. Ač se tak děje z důvodů subjektivní stránky skutků se dotýkajících, budiž po objektivní stránce podotčeno toto: Rozsudečný výrok uvádí, že Š. využíval lehkomyslnosti a tísně Aloisa M-a, a i rozhodovací důvody zmiňují se o využitkování lehkomyslnosti, neuvádějice, ve kterých skutečnostech shledal nalézací soud opodstatnění tohoto zákonného znaku. Než i zákonný znak tísně došel v rozhodovacích důvodech skutkového opodstatnění nepřesného a chatrného, ačkoliv přesného a podrobného zjištění skutkových okolností, jej opodstatňujících, bylo třeba tím spíše, any se údaje jednak svědka M-a, jednak obou obžalovaných o účelu zápůjček podstatně rozcházejí a účel zápůjčky má závažný význam pro posuzování, zda šlo o vykořisťování tísně. Předpokládáť pojem tísně takový stav dlužníkovy jmění, že dlužník cítí naléhavou potřebu, opa-

triti si nedostávající se mu hotovost úvěrem, a jest právně z důvodu této naléhavé potřeby nucen a povolný, slíbiti nebo poskytnouti úplatu, jejíž majetková hodnota k hodnotě toho, čeho se mu půjčkou dostane, jest v nápadném nepoměru. Pojem tísně není tudíž naplněn již méně příznivými majetkovými poměry, nejsou-li takového rázu, že nutí k dožadování se úvěru i za podmínek neobvykle nepříznivých. Proti tomu není však pojem tísně vyloučen ani takovým stavem jmění, jejíž možno pokládati za celkově dobrý. Stačí k pojmu tísně i jen pomíjející, ale naléhavá peněžní nesnáz, nutící k dožadování se úvěru za podmínek zvláště těžkých, třebaže celkový majetkový stav dlužníka nelze označiti za nepříznivý (srov. rozhodnutí Sb. n. s. čís. 1054, 1854, 1904). Zda byl svědek M. v době závadných zápůjček stížen takovou tísní, nelze z napadeného rozsudku určitě poznati, jelikož rozhodovací důvody první stolice omezují se na zjištění, že se M. ocitl ve stísněných poměrech hospodářských a potřeboval peníze. Chatrnost a nepřesnost objektivních zjištění skutkových poukazuje k tomu, že si nalézací soud buď jasně neuvědomil nebo nesprávně vykládal pojem tísně, což ostatně — jak bude dokázáno — zřejmě zejména z výroku o subjektivní vině obžalovaného Valentina J. Přechodem lichvy jest úmyslné vykořisťování tísně (lehkomyslnosti atd.) osoby úvěru požadující, skutková jeho podstata předpokládá proto po stránce subjektivní (kromě vědomí o nápadné nepoměrnosti obapolných plnění) pachatelovo vědomí o tísní (lehkomyslnosti) atd. smluvníka. Jak právem namítá stížnost obžalovaného Š-a podle čís. 9 písm. a), nesprávně i podle čís. 5 Šu 281 tr. ř., není tento předpoklad zjištěn. Rozhodovací důvody první stolice uvádějí po stránce té pouze, že — vymlouvá-li se obžalovaný Š., že mu nebylo známo, že M. se nachází v hospodářské tísní — bylo jeho povinností, by se předem přesvědčil, v jakých poměrech M. se nalézá, a neměl půjčovati... úplně neznámému člověku částky tak vysoké a na tak vysoký úrok. Touto výtkou, shledávající nedbalost v tom, že obžalovaný Š. před poskytováním úvěru nevyšetřil majetkových poměrů svědka M-a, není zjištěno, ba je spíše popřeno, že Š. v rozhodné době o tísní M-ově věděl. Nedostává-li se však tohoto zjištění, není skutková podstata přečinu, jímž byl Š. uznán vinným, zjištěnými skutečnostmi naplněna po stránce subjektivní, takže odsuzující výrok spočívá na nesprávném použití zákona, a je stížen zmatkem čís. 9 písm. a) Šu 281 tr. ř.

Obžalovaného Valentina J-e sprostňuje napadený rozsudek z obžaloby v úvaze, že nelze za to míti, že J. jednal, jsa si vědom hospodářské tísně a lehkomyslnosti Aloisa M-a, tedy v tom úmyslu, jaký má na mysli zákon. Právem napadá stížnost veřejného obžalobce tento závěr a jeho předpoklady důvodem zmatečnosti podle čís. 9 písm. a) Šu 281 tr. ř. Rozhodovací důvody uvádějí v reprodukci výpovědi svědka M-a zejména, že svědek informoval J-a o tom, že se sice nachází přechodně v peněžní tísní následkem různých transakcí, které snížily jeho úvěr u bankovního závodu, a vyslovují dále, že nalézací soud má z výpovědi M-ovy za to, že J. nemohl za těchto okolností předpokládati, že se M. nachází snad v nějaké hospodářské tísní, hlavně ne proto, že ho provedl

redakcí a celé její zařízení mu ukázal. Výtka stížnosti, že tento závěr jest v rozporu s oním seznáním M-ovým, o něž jest opřen, jest ovšem s hlediska formálního důvodu čís. 5 pochybena, jelikož vnitřní rozpor soudního výroku, t. j. současné zjištění různých skutečností, jež logicky vedle sebe obstáti nemohou, lze dolíčiti výhradně srovnáváním skutkových závěrů, nikoliv i srovnáváním některého skutkového závěru s jeho předpoklady. Než výtka poukazuje — obzvláště, ježto se v ní přihlíží k tomu, jak byl pojem tísně vymezen v rozhodnutí sb. n. s. č. 1054, — k námitce, že se nalézací soud řídil nesprávným výkladem pojmu tísně, a uplatňuje tak hmotněprávní důvod zmatečnosti podle čís. 9 písm. a) Šu 281 tr. ř. A to právem. Vylučuje-li nalézací soud vědomí J-ovo o (hospodářské) tísní M-ově pro stav redakce a jejího zařízení, to jest, jak z dalších vět rozhodovacích důvodů vyplývá, pro přesvědčení J-ovo, že se M. nalézá v dobrých poměrech a je schopen placení, ač v předpokladu závěru poukazuje na sdělení M-ovo J-ovi o tísní, má zřejmě za to, že pro pojem tísně nestačí přechodná, třebaž naléhavá peněžní nesnáze, nýbrž že je třeba povšechně a trvale nepříznivého stavu jmění a povšechně trvalé neschopnosti k placení. Náзор ten přičí se však správnému výkladu pojmu tísně, jak byl shora vymezen.

Uplatňuje-li stížnost dále podle čís. 9 písm. a), že pomocníku lze přičítati trestný čin, pokud alespoň znal okolnosti po stránce trestně rozhodující, t. j. v tomto případě tíseň toho, kdo úvěr hledá, namítá tím, že právně pochybenými jsou i další předpoklady nalézacím soudem k napačenému závěru připojené, totiž, že J. seznámil M-a se Š-em z ochoty, že nepožadoval za své služby ničeho a že nelze spatřiti úmysl, jaký žádá zákon pro skutkovou podstatu lichvy, v tom, že si J. ponechal obálku s 500 Kč M-em mu danou. I s touto námitkou je stížnost v právu. Ochota není než pohnutkou, jež nevylučuje nutně zlého úmyslu, přispěti k vykonávání trestného činu jiné osoby, již se z ochoty nadřzuje, po případě nevylučuje vědomí o protiprávnosti jednání z ochoty předsevzatého, pokud se týče podporovaného. Zjistnost není složkou trestné pomoci. Podporování trestné činnosti jiné osoby, napomáhání k trestnému jednání přímého pachatele, jest podle Šu 5 tr. zák. trestným, bylo-li úmyslné, jedná-li pomocník v úmyslu, by umožnil spáchání trestného skutku osobou, již napomáhá, aniž záleží na tom, z jaké pohnutky pomocník jednal a zda stal se činným pro vlastní zisk, či bez jakéhokoliv nároku na odměnu, takže po subjektivní stránce stačí, že pomocník byl si vědom protiprávní povahy a protiprávního směru jednání přímého pachatele a přes toto vědomí jednal za tím účelem, by přispěl přímému pachateli, třebaže není jednání pomocníkově protiprávním samo o sobě, t. j. bez vědomí o povaze a směru činu, jehož vykonání pomocník svou činností podporuje. Nalézacím soudem zjištěná činnost obžalovaného J-e, že totiž vyřídil Š-ovi, co mu svědkem H-em a M-em bylo sděleno, a dojednal se Š-em úvěr, naplnila by proto skutkovou podstatu spočívající (trestné pomoci) na lichvě, Š-em spáchané, věděl-li J. o tísní M-ově a o nápadné nepoměrnosti obapolných plnění mezi Š-em a M-em ujednaných a byl-li — byť bez úmyslu, směřujícího k vlastnímu zisku, pokud se týče z pouhé ochoty — při své činnosti veden úmyslem, podporovati Š-a ve vykořis-

stování tísně M-ovy, nikoliv pouze úmyslem, býti nápomocen M-ovi při opatrování si úvěru, byl za podmínek pro něho neobvykle nepříznivých. Onen úmysl není vyloučen a tento úmysl není zjištěn povšechným výrokem nalézacího soudu, že J. jednal z ochoty, že seznámil Aloisa M-a s Antonínem Š-em; vždyť nalézací soud vidí patrně v ochotě pouhý protiklad zjištěnosti. A vědomí J-ovo o tísní M-ově jest, jak dokázáno, v rozsudku popřeno z důvodu právně mylného, kdežto vědomí jeho o nepoměrnosti vzájemných plnění nebylo vůbec předmětem úvah nalézacího soudu. Jak dovozeno vylučuje nalézací soud subjektivní vinu obžalovaného J-e z důvodů z části právně pochybených, z části právně bezvýznamných, takže sprostující výrok spočívá na nesprávném použití zákona a je zmatečným podle čís. 9 písm. a) Šu 281 tr. ř. Pro doličené zmatky bylo stížnostem vyhověti a rozsudek prvé stolice v částech, stížnostmi napadených a zmatky stížených, zrušiti a uznati dále, jak shora uvedeno, ježto nejsou ve zrušeném rozsudku a jeho důvodech, obzvláště po stránce subjektivní, zjištěny všechny skutečnosti, jež měly by býti základem nálezu při správném výkladu zákona.

Čís. 2148.

Jde o konání úřadu ve smyslu Šu 104 tr. zák., vyřizuje-li úředník, ať již z příkazu přednosta úřadu, ať v zastoupení spoluúředníka a na jeho žádost záležitost, spadající do kompetence jiného oddělení téhož úřadu (nikoliv však jiného odvětví státní správy), nebo za pravidelných poměrů jen určitě kvalifikovaným úředníkům vyhrazenou, která však za poměrů mimořádných může býti opatřena bez újmy její platnosti i silami, jinak k tomu nepovolanými. Spadá sem celní odbavování zásilek celnímu úřadu na výpomoc přiděleným strážmistrem pohraniční finanční stráže.

(Rozh. ze dne 19. října 1925, Zm II 283/25.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl po ústním líčení zmatečnou stížnost obžalovaného do rozsudku zemského trestního soudu v Brně ze dne 4. dubna 1925, pokud jím byl stěžovatel uznán vinným zločinem braní úplatků ve věcech úředních podle Šu 104 tr. zák.

D ů v o d y:

Zmatečná stížnost obžalovaného uplatňuje zmatky Šu 281 čís. 5, 9 a) tr. ř. napadajíc jak po stránce formální tak i po stránce věcné odsuzující výrok rozsudku, pokud kladně vyřešena byla otázka, že šlo v projednávaném případě o braní darů stěžovatelem při obstarávání jeho prací úředních, jak § 104 tr. zák. zejména ve spojení s Šem 101 tr. zák. předpokládá. Spatřuje rozpor rozsudku sama s sebou při řešení této otázky (§ 281 čís. 5 tr. ř.), pokud napadený rozsudek zjišťuje na základě výpovědi přednosta hlavního celního úřadu v B. B-e, že stěžovatel »za převratového nedostatku kvalifikovaných úřednických sil mohl býti pověřen